

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius,

tel. +370 5 268 5186, el. p. info@teismai.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2026-01-

Nr. 4R-

DĖL TEISMAMS PRISKIRTŲ NEPROCESINIŲ FUNKCIJŲ

Teisėjų taryba 2025 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 13P-64-(7.1.2.E) „Dėl Teisėjų tarybos 2025–2028 metų strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“ patvirtino Teisėjų tarybos 2025–2028 metų strategines veiklos kryptis bei nustatė minėtų strateginių veiklos kryptių įgyvendinimo priemones, iš kurių viena yra teismams priskirtų neprocesinių funkcijų įvertinimas.

Įgyvendinant minėtą priemonę, Lietuvos Respublikos teismams buvo išsiųstas Nacionalinės teismų administracijos 2025 m. balandžio 28 d. raštas Nr. 4R-758-(1.13.Mr) „Dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų“, kuriuo, siekiant sistemaiškai įvertinti visus teismams praktikoje kylančius pastebėjimus dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų, teismų buvo prašoma pateikti konkrečius pasiūlymus dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų ir galimo jų atsisakymo. Be to, kadangi vienas iš analizuotinių klausimų vykdant minėtą priemonę yra nustatyta atlikti užsienio praktikos apibendrinimą, per ENCJ tinklą buvo išplatintas paklausimas su prašymu pateikti informaciją.

Lietuvos Respublikos teismų pateiktos nuomonės ir pasiūlymai, o taip pat ir užsienio valstybių pateikta informacija buvo apibendrinta, o apibendrinimo pažymos pateiktos Teisėjų tarybos Teismų administravimo komiteto (toliau – TAK) nariams, paskirtiems atsakingais už minėtos priemonės įgyvendinimą (toliau – TAK nariai).

TAK nariai 2025 m. lapkričio 13 d. vykusiam susitikime, įvertinę Lietuvos Respublikos teismų pateiktas nuomones ir pasiūlymus, išskyrė ir išgrynino penkias pagrindines neprocesines funkcijas, kurios kelia didžiausią administracinę naštą ir kurių teismams priskyrimo tikslingumas turėtų būti sistemaiškai įvertintas. Apibendrinimas buvo pateiktas ir svarstytas TAK.

TAK 2025 m. gruodžio 12 d. posėdyje pritarė pateiktam apibendrinimui bei jame suformuluotoms išvadoms ir pasiūlymams dėl išgrynintų penkių pagrindinių neprocesinių funkcijų, kurios kelia didžiausią administracinę naštą ir kurių teismams priskyrimo tikslingumas turėtų būti sistemaiškai įvertintas. TAK taip pat nutarė apibendrinimą dėl išgrynintų penkių pagrindinių neprocesinių funkcijų teikti svarstyti Teisėjų tarybos 2026 m. sausio 15 d. vyksiančiam posėdžiui.

Atsižvelgiant į tai, teikiame apibendrinimą dėl išgrynintų penkių pagrindinių neprocesinių funkcijų, jame suformuluotas išvadas ir pasiūlymus svarstyti Teisėjų tarybai.

PRIDEDAMA. Apibendrinimas dėl išgrynintų penkių pagrindinių neprocesinių funkcijų, 8 lapai.

Direktorė

Jurga Greičienė

Jolita Burokaitė, tel. +370 604 71795, el. p. jolita.burokaite@teismai.lt

DĖL TEISMAMS PRISKIRTŲ NEPROCESINIŲ FUNKCIJŲ

2025 m. gruodžio 3 d.

Teisėjų taryba 2025 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 13P-64-(7.1.2.E) „Dėl Teisėjų tarybos 2025–2028 metų strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“ patvirtino Teisėjų tarybos 2025–2028 metų strategines veiklos kryptis bei nustatė minėtų strateginių veiklos kryptių įgyvendinimo priemones, iš kurių viena yra teismams priskirtų neprocesinių funkcijų įvertinimas.

Įgyvendinant minėtą priemonę, Lietuvos Respublikos teismams buvo išsiųstas Nacionalinės teismų administracijos 2025 m. balandžio 28 d. raštas Nr. 4R-758-(1.13.Mr) „Dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų“, kuriuo, siekiant sistemiškai įvertinti visus teismams praktikoje kylančius pastebėjimus dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų, teismų buvo prašoma pateikti konkrečius pasiūlymus dėl teismams priskirtų neprocesinių funkcijų ir galimo jų atsisakymo. Be to, kadangi vienas iš analizuotinų klausimų vykdant minėtą priemonę yra nustatyta atlikti užsienio praktikos apibendrinimą, todėl per ENCJ tinklą buvo išplatintas paklausimas su prašymu pateikti informaciją.

Lietuvos Respublikos teismų pateiktos nuomonės ir pasiūlymai, o taip pat ir užsienio valstybių pateikta informacija buvo apibendrinta, o apibendrinimo pažymos pateiktos Teisėjų tarybos Teismų administravimo komiteto (toliau – TAK) nariams, paskirtiems atsakingais už minėtos priemonės įgyvendinimą (toliau – TAK nariai).

Teismai, vykdydami savo funkcijas ir priimdami procesinius sprendimus, privalo teikti duomenis įvairiems valstybės registrams bei informacinėms sistemoms. Ši pareiga dažnai apima ne tik faktinės informacijos perdavimą, bet ir duomenų struktūravimą, tikslų laukų pildymą, papildomų formų užpildymą bei techninių reikalavimų laikymąsi. Dėl šių priežasčių tokia veikla iš esmės nėra laikytina teisingumo vykdymo funkcijos dalimi.

Pirma, informacijos teikimas registrams yra administracinio pobūdžio techninė procedūra. Ji neprisideda prie bylos nagrinėjimo esmės, nesusijusi su teisės normų taikymu ar teisiniu ginčo sprendimu. Teismo pareiga struktūruotai suvesti ir perduoti duomenis yra artimesnė registrų tvarkytojų administraciniams procesams, o ne teisingumo vykdymui, kurio pagrindas – nepriklausomas bylos išnagrinėjimas ir sprendimo priėmimas. Pažymėtina ir tai, jog LITEKO veikimas yra grindžiamas dokumentų mainų principu ir turi galimybę keisti procesiniais dokumentais sistema – sistema būdu, t. y. perduodant ir gaunant procesinių dokumentų failus (adoc formatu) ir kitus šiuos dokumentus aprašančius standartinius duomenis (pavyzdžiui, dokumento tipas, registracijos numeris ir pan.). Taigi, šiuo metu LITEKO nėra pritaikyta teikti struktūrizuotų duomenų, kadangi sistemos veikimo logika orientuota į dokumentų, o ne į struktūrizuotų duomenų mainus.

Antra, šios užduotys yra itin imlios laikui. Teismų personalas turi papildomai analizuoti sprendimo turinį, atlikti techninius veiksmus, tikrinti duomenų tikslumą ir kompleksškai juos pildyti pagal registrų taikomus formatus. Tai padidina bendrą darbo krūvį, ypač atsižvelgiant į tai, kad bylos nagrinėjimas ir taip reikalauja ženklų intelektinių bei procesinių išteklių.

Trečia, šiam procesui nėra skiriamas atskiras finansavimas ar papildomi resursai. Teismams nekompensuojama nei papildomos darbo laiko sąnaudos, nei informacinių technologijų integravimo ar palaikymo kaštai. Dėl to atsiranda disproporcija tarp teismams priskiriamų techninių funkcijų ir jiems užtikrinamo finansinio bei organizacinio pajėgumo tokias funkcijas vykdyti.

Galiausiai, tokios funkcijos teismams perduodamos neperkeliant jų lydimų resursų, gali lemti teismų veiklos efektyvumo mažėjimą, bylinėjimosi trukmės ilgėjimą ir teisingumo

prieinamumo mažėjimą. Tai neatitinka konstitucinio teisingumo vykdymo efektyvumo ir procesų ekonomiškumo principų.

Atsižvelgiant į tai, TAK nariai 2025 m. lapkričio 13 d. vykusiame susitikime, įvertinę Lietuvos Respublikos teismų pateiktas nuomones ir pasiūlymus, išskyrė ir išgrynino penkias pagrindines neprocesines funkcijas, kurios kelia didžiausią administracinę naštą ir kurių teismams priskyrimo tikslingumas turėtų būti sistemiškai įvertintas:

- 1) Dėl žyminio mokesčio apskaitos;
- 2) Dėl nuasmeninimo tvarkos;
- 3) Dėl duomenų teikimo registrams;
- 4) Dėl pašto paslaugų;
- 5) Dėl apkaltinamojo nuosprendžio pateikimo vykdyti ir jo vykdymo kontrolės baudžiamosiose bylose.

Pažymėtina, kad dėl pirmiau išskirtų neprocesinių funkcijų turėtų būti svarstomi šie sprendimai:

- Atsisakymo galimybė: įvertinti, ar tam tikrų funkcijų apskritai galima atsisakyti.
- Oficialus konstatavimas: jeigu tam tikrų funkcijų atsisakyti neįmanoma, siekti oficialaus pripažinimo, kad teismai vykdo jiems nebūdingas funkcijas, kurioms atlikti būtina skirti papildomą laiką. Tokia išvada galėtų būti naudojama kaip argumentas ateityje pagrindžiant papildomo finansavimo poreikį.

Dėl žyminio mokesčio apskaitos

Viena iš TAK narių išskirtų teismų nurodytų teismams priskirtų neprocesinių funkcijų yra susijusi su žyminio mokesčio apskaita (užskaitymu, grąžinimu ir pan.), kuri vykdoma vadovaujantis Žyminio mokesčio apskaitos Lietuvos Respublikos teismuose taisyklėmis, patvirtintomis Teisėjų tarybos 2021 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 13P-163-(7.1.2.) „Dėl žyminio mokesčio apskaitos teismuose taisyklių patvirtinimo“.

Šiame kontekste primintina, kad TAK 2025 m. sausio 22 d. posėdyje jau buvo pristatyta informacija dėl Vieno langelio prievolės valstybei sumokėti projekto. Kaip buvo pažymėta, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau — VMI) kartu su partneriais: Informatikos ir ryšių departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Nacionaline teismų administracija (toliau — Administracija) ir valstybės įmone Registrų centru įgyvendina projektą Nr. 04-012-P-0001 „Vienas langelis prievolės valstybei sumokėti“ (toliau — Projektas), kurio pabaiga – 2026 m. birželio 30 d. Administracija Jungtinės veiklos sutartį su VMI dėl bendradarbiavimo Projekte pasirašė 2023 m. vasario mėn., pagal kurią Administracija Projekte dalyvauja partnerio teisėmis.

Minėto Projekto tikslas – centralizuoti piniginių prievolių valstybei administravimą, išvengiant funkcijų dubliavimo ir veiklą organizuojant vieno langelio principu, pavedant ją vykdyti vienam administratoriui – VMI, tokiu būdu supaprastinant ir efektyvinant išieškojimo valstybės naudai procesą. Projektu, be kita ko, siekiama sudaryti prielaidas skaitmenizuoti ir automatizuoti išieškojimo valstybės naudai pagal teismų vykdomuosius dokumentus procesą, sukuriant reikiamą teisinį reguliavimą ir atnaujinant tam naudojamus IT sprendinius.

Siekiant Projekto tikslų, Lietuvos Respublikos Seimas 2024 m. birželio 25 d. priėmė paketą teisės aktų (BPK, BVK, CPK, ANK) pakeitimų¹. Pagal 2026 m. birželio 30 d.

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8d49c3003a9e11efbdae558de59136c>
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4703f4603a9e11efbdae558de59136c>
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c4eec1c03a9e11efbdae558de59136c>
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fc14a5703a9e11efbdae558de59136c>

įsigaliosiančias naujojo teisinio reguliavimo nuostatas, VMI suteikta teisė atlikti ANK baudų, ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismų priteistų sumų (žyminio mokesčio, bylinėjimosi išlaidų) išieškojimo iš skolininkų sąskaitose esančių lėšų funkcija (šiuo metu tai atlieka tik antstoliai). Be to, nustatyti bendri VMI vykdomo išieškojimo principai, VMI vykdomo išieškojimo iš sąskaitų ir išieškojimo perdavimo antstoliams sąlygos bei terminai. -BPK, BVK, CPK, ANK pakeitimai parengti siekiant suderinti jų nuostatas su MAĮ nuostatomis².

Taigi, įgyvendinant Projektą, vykdomas VMI Mokesčių apskaitos informacinės sistemos (toliau – MAIS) integracinės sąsajos kūrimas / modernizavimas su Lietuvos teismų informacine sistema (toliau – LITEKO), tokiu būdu siekiant keistis duomenimis, o sistemų integracinė sąsaja kuriama ją pritaikant modernizuojamos LITEKO (toliau – LITEKO2) informacinei struktūrai.

Esminės priežastys, įtakojusios Projektą, o taip pat ir Administracijos prisijungimą prie Projekto, tai Valstybės kontrolės nustatytų aplinkybių pagrindu padarytos išvados ir pateiktos rekomendacijos³, siekis spręsti esamą bei ilgus metus nesikeičiančią problemą, dėl kurios Administracijai bei teismams pastabas ne vienus metus taip pat teikia Valstybės kontrolė⁴. Atsižvelgiant į nurodytą aplinkybių visumą, minėtos funkcijos teismuose turėtų būti vykdomos.

Dėl nuasmeninimo tvarkos

Dar viena iš TAK narių išskirtų nurodytų teismams priskirtų neprocesinių funkcijų yra susijusi su viešai skelbtinų „nuasmenintų“ teismo procesinių versijų rengimu – siūloma peržiūrėti teismo procesinius sprendimus, kurių pagal galiojančią Tvarką turi būti rengiamos „nuasmenintos“ versijos, atsisakant numatytos nuasmeninamų procesinių sprendimų gausos. Be to, siekiant palengvinti teismo darbuotojų atliekamą procesinių sprendimų nuasmeninimą, siūloma apsvarstyti galimybę tobulinti nuasmeninimo programą ar procesinių sprendimų nuasmeninimui pasitelkti dirbtinio intelekto įrankius.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teismų pasiūlymus dėl neprocesinių funkcijų ir galimo jų atsisakymo buvo prašoma pateikti iki 2025 m. gegužės 23 d., tuo tarpu Teisėjų taryba 2025 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 13P-122-(7.1.2.E) pakeitė Teismų procesinių sprendimų bei teisėjų drausmės bylose priimtų sprendimų viešo skelbimo tvarką, patvirtintą Teisėjų tarybos 2015 m. lapkričio 27 d. nutarimu Nr. 13P-146-(7.1.2) „Dėl Teismų procesinių sprendimų bei teisėjų drausmės bylose priimtų sprendimų viešo skelbimo tvarkos patvirtinimo“, ir ją išdėstė nauja redakcija⁵.

Prieš Teisėjų tarybai priimant minėtą teisės aktą, projektas buvo teiktas derinti Lietuvos Respublikos teismams, taip pat TAK bei Teisės aktų projektų rengimo ir vertinimo komitetui, papildomai svarstyta 2025 m. rugpjūčio 19 d. TAK posėdyje, tad minėtam teisės akto projektui teiktos pastabos buvo atitinkamai įvertintos ir dėl jų pasisakyta derinimo pažymoje⁶. Taigi, minėtas teisės aktas neseniai buvo peržiūrėtas ir išdėstyta nauja redakcija.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/376f0b103a9f11efbdaea558de59136c>

² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4703f4603a9e11efbdaea558de59136c>

³ <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/23971/ar-uztikrinama-kad-antstoliams-ir-notarams-pavestos-valstybes-funkcijos-butu-vyk>

⁴ <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/23807/2017-metu-valstybes-konsoliduotuju-finansiniu-ir-biudzeto-vykdymo-ataskaitu-rinki>

<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24037/2020-metu-valstybes-konsoliduotuju-finansiniu-ir-biudzeto-vykdymo-ataskaitu-rinki>

⁵ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/93fb6000870011f0a8bbd1e98310677d/asr>

⁶ <https://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-taryba/teiseju-tarybos-posedziu-medziaga/172>

Dėl duomenų teikimo registrams

TAK nariai taip pat išskyrė Lietuvos Respublikos teismų nurodytą funkciją, susijusią su informacijos pateikimu registrams – iš esmės, nurodant, kad nėra pagrindinių viešųjų registrų informavimo vieningos sistemos ir / ar vienodo duomenų jiems teikimo būdo, o techniniai veiksmai įgyvendinant procedūrinius / procesinius reikalavimus tampa teismams papildoma našta, kuri nėra finansuojama bei esmingai apsunkina teismų darbą.

Pažymėtina, kad Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarime Nr. 13P-126-(7.1.2) „Dėl duomenų apie teismų procesinius sprendimus teikimo viešiesiems registrams ir informacinėms sistemoms tvarkos patvirtinimo“ nustatyta, jog įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytais atvejais duomenis apie įsiteisėjusius, taip pat skubiai vykdytinus teismų procesinius sprendimus (toliau – duomenys) viešiesiems registrams ir informacinėms sistemoms nustatytais terminais teikia pirmosios instancijos teismai, o jei byla perduota nagrinėti apeliacine ar kasacine tvarka, atitinkamai apeliacinės instancijos teismai ar kasacinis teismas, išskyrus kai kituose teisės aktuose nustatyta kitaip (1 punktas).

Tais atvejais, kai yra sukurtos LITEKO ir viešųjų registrų bei informacinių sistemų integracinės sąsajos (toliau – LITEKO integracinės sąsajos), šios Tvarkos 1 punkte nurodytus duomenis teismai teikia per šias integracines sąsajas (2 punktas). Jei su viešaisiais registrais ir informacinėmis sistemomis nėra sukurtų LITEKO integracinių sąsajų, šios Tvarkos 1 punkte nurodytus duomenis teismai viešiesiems registrams ir informacinėms sistemoms teikia pagal teismų ir viešųjų registrų bei informacinių sistemų valdytojų sudarytas duomenų teikimo sutartis ar kitais teisės aktuose nustatytais būdais (4 punktas).

Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) pirmininkės 2023 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 1T-12 buvo sudaryta darbo grupė viešųjų registrų informavimo atmintinei rengti, o Darbo grupės nariais buvo paskirti LAT, Lietuvos apeliacinio teismo, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio apygardos teismų ir Nacionalinės teismų administracijos atstovai. Viešųjų registrų ir informavimo sistemų informavimo atmintinės projektas buvo pateiktas apylinkių teismams susipažinti ir įžvalgoms pateikti; projektas buvo pristatytas LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų 2024 m. sausio 3 d. pasitarime bei 2024 m. sausio 12 d. Civilinių bylų skyrių pirmininkų tinklo susitikime. Tuomet LAT Civilinių bylų skyriaus pirmininko pavedimu, 2024 m. balandžio mėn. LAT su Lietuvos apeliacinio teismo bei apygardų teismų Civilinių bylų skyrių pirmininkais, taip pat ir apylinkių teismų pirmininkais pasidalino darbo grupėje parengta atmintinė dėl Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 13P-126-(7.1.2) „Dėl duomenų apie teismų procesinius sprendimus teikimo viešiesiems registrams ir informacinėms sistemoms tvarkos patvirtinimo“ įgyvendinimo ir viešųjų registrų bei kitų valstybės institucijų informavimo, prašant minėta medžiaga pasidalinti su kitais teisėjais bei teismo darbuotojais.

TAK nariai, analizuodami klausimą dėl teismų nurodytos funkcijos, susijusios su informacijos teikimu registrams, LAT pateiktą atmintinę papildė Kauno apygardos ir Marijampolės apylinkės teismų duomenimis apie duomenų teikimo atitinkamiems registrams būdą bei apimtį, iš kurių matyti, kad:

- vienais atvejais registrams pateikiamas teismo procesinis sprendimas per E. pristatymas sistemą, integracinę sąsają, el. paštu ar prisijungus atitinkamos informacinės sistemos;
- kitais atvejais registrams ne tik pateikiamas teismo procesinis sprendimas, bet ir sistemoje turi būti suvesti atitinkami duomenys.

Taigi, skirtingiems registrams (jų tvarkytojams) teismai duomenis teikia skirtingais būdais, kas lemia ir skirtingas teisėjų ir / ar kitų teismo darbuotojų darbo laiko sąnaudas. TAK narių nuomone, iš esmės su teisingumo vykdymo funkcija turėtų būti siejama tik ta funkcijos

dalį, kai teismas priima ir išsiunčia teismo procesinį dokumentą registru – ir tuo jo vaidmuo turėtų pasibaigti, išskyrus žyminio mokesčio, baudų apskaitos klausimus, o reikiamus duomenis paliekant pareigą susivesti atitinkamo registro tvarkytojui.

Kaip nustatyta iš Kauno apygardos ir Marijampolės apylinkės teismų pateiktos informacijos apie duomenų teikimo atitinkamiems registrams būdą bei apimtį, vien tik teismo procesinio dokumento pateikimu atitinkamam registru neapsiribojama, bet ir suvedami atitinkami duomenys, teikiant informaciją šiems registrams: pvz., kai Nekilnojamojo turto registru bei Sutarčių ir teisių suvaržymų registru teikiami duomenys dėl hipotekos ar įkeitimo, taip pat kai teikiami duomenys Turto arešto aktų registru, Neveiksnių ir ribotai veiksmų asmenų registru, Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registru, Administracinių nusižengimų registru, Antstolių informacinei sistemai ir kt.

Atsižvelgiant į tai, Teisėjų tarybai pritarus, svarstyta kreiptis į atitinkamų registrų (kuriems teismai neapsiriboja vien tik teismo procesinio dokumento pateikimu, bet ir suvedami atitinkami duomenys), tvarkytojus dėl teismų teikiamų duomenų teikimo būdo / apimties peržiūrėjimo, siekiant, kad visais atvejais teismų funkcijos apsiribotų tik teismo procesinio sprendimo išsiuntimu atitinkamam registru, o reikiamus duomenis paliekant pareigą susivesti atitinkamo registro tvarkytojui. Tačiau šiuo atveju kyla rizika, kad registro tvarkytojai gali atsisakyti patys suvesti duomenis, motyvuodami tuo, jog šiuos veiksmus šiuo metu atlieka teismai pagal sudarytas duomenų teikimo sutartis, taip pat galimai argumentuojant ir duomenų teikimu iš atitinkamų registrų teismams.

Dėl siūlymo sukurti vieningą visų viešų registrų, kuriems teismai įstatymo nustatytais atvejais privalo teikti duomenis, integruotą sistemą, pažymėtina, kad skirtingi registrai nėra valdomi vieno to paties informacinių sistemų valdytojo, be to, siūlymas susijęs ir su finansiniais ištekliais. Kartu pastebėtina, kad iš užsienio valstybių pateiktos informacijos matyti, kad kitose valstybėse taip pat nėra vieningos visų registrų informavimo sistemos ir / ar duomenų jiems teikimo būdo (žr. pvz., Portugalija, Rumunija, Čekija, Graikija, Slovakija).

Dėl pašto paslaugų

TAK nariai taip pat išskyrė ir Lietuvos Respublikos teismų nurodytą funkciją, susijusią su pašto paslaugų teikimu. Kaip nurodė teismai, siųsdami procesinius dokumentus registruotu, paprastu paštu, anksčiau turėjo galimybę pateikti siuntinių sąrašus tiesiogiai Lietuvos paštui, kuris pagal pateiktus duomenis ir nurodytus adresatus vykdavo dokumentų siuntimą. Tačiau atsiradus Lietuvos pašto savitarnos programai ir nesant jokių kitų alternatyvių galimybių, teismų darbuotojai privalo rankiniu būdu patys registruoti kiekvieną siunčiamą dokumentą Lietuvos pašto e. savitarnos sistemoje, taip perimdami ir vykdydami dalį vidinių Lietuvos pašto funkcijų. Be to, kaip nurodoma, dažnai pasitaiko atvejų, kai Lietuvos pašto savitarne nėra galimybės surasti atitinkamo adreso korespondencijos siuntos išsiuntimui, siuntas formuojantys teismo darbuotojai neretai atveju susiduria su Lietuvos pašto savitarnos sutrikimais. Atsižvelgiant į tai, siūloma atkurti centralizuoto sąrašinio siuntimo galimybę, t. y. atkurti tvarką, pagal kurią siuntiniai buvo perduodami Lietuvos paštui, pvz., Excel ar XML formatu, o paštas pats juos įregistruodavo arba sukurti / įdiegti automatinę sąsają tarp teismų informacinės sistemos (pvz., LITEKO) ir pašto e. savitarnos sistemos, kad siuntos būtų registruojamos automatiškai, be papildomo žmogaus įsikišimo, generuojant lipdukus ir sekimo numerius.

Pažymėtina, kad siekiant užtikrinti sklandų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, 2025 m. spalio mėn. vykusio susitikimo metu Nacionalinės teismų administracijos vadovybė su AB Lietuvos paštas atstovais aptarė teismams aktualius klausimus, susijusius su pašto paslaugomis ir jų kokybės gerinimu (dėl pašto sistemos funkcionalumų tobulinimo, dėl aiškaus teismų (darbuotojų) informavimo apie sistemos sutrikimus, dėl bendradarbiavimo, procesinių ir

neprocesinių siuntų formavimo, pateikimo paštui kt.). Kaip po susitikimo informavo AB Lietuvos paštas atstovai, savitarnos vystymo galimybės, susijusios su teismų poreikiais, yra analizuojamos. AB Lietuvos paštas atstovams kilus klausimams dėl teismų nurodyto poreikio, kad yra generuojama nepatogi teismų veiklai ataskaita iš pašto sistemos apie išsiųstas iš teismo siuntas, sudėtingas filtravimas ir pan., Lietuvos Respublikos teismų kanclerių buvo paprašyta patikslinti ir pasidalinti detaliau, kokie būtų teismo siūlymai dėl ataskaitos pakeitimo / papildymo, kuo filtravimas yra sudėtingas, kai teismas atsisieničia iš savitarnos siuntimo ataskaitą XLSX formatu. Lietuvos Respublikos teismų pateikti siūlymai buvo apibendrinti ir jais pasidalinta su AB Lietuvos paštas. *Susitikimo metu taip pat aptartos galimybės dėl LP pašto sistemos ir LITEKO integracijos kūrimo* (teismo posėdžio sekretorės suformuoja šaukimus LITEKO, neša į raštinę ir jos suvedinėja į pašto savitarną kiekvieną siuntą (o procesinių pašto siuntų (PDP) atveju – rankiniu būdu formuoja siuntų sąrašus), po to ant vokų klijuojami iš savitarnos išspausdinti lipdukai (procesinių pašto siuntų (PDP) atveju lipdukai nesusiformuoja, nes jos nevedamos per sistemą) ir paduodamas pašto atstovui išsiuntimui. Ateityje galėtų būti, kad tai ką įveda sekretorės į LITEKO, automatiškai įkristų į savitarnos sistemą (tiek procesinės, tiek neprocesinės siuntos) ir teismo raštinės darbuotojams nereikėtų pakartotinai vesti siuntų į pašto sistemą ir sąrašai susiformuotų automatiškai.

Pažymėtina, kad šiuo metu yra baigiamas LITEKO modernizavimas – numatoma, kad 2026 m. birželio 1 d. teismų sistemoje turėtų būti pradėta naudoti nauju technologiniu sprendimu sukurta LITEKOII. Atsižvelgiant į tai, visi Administracijos ir paslaugų teikėjų resursai šiuo metu sutelkiami ir orientuojami į veiklas, susijusias su LITEKOII modernizavimo pabaigimu, taip pat pasirengimu kuo sklandesniam teismų sistemos perėjimui prie naujos informacinės sistemos. Tad siekiant užtikrinti suplanuotų LITEKO modernizavimo pabaigos veiklų įgyvendinimą, iki numatomos LITEKOII veiklos pradžios neplanuojami jokie didesnės apimties modernizuojamos ir šiuo metu teismų naudojamos LITEKO plėtros darbai. Tuo tarpu stabilizavus LITEKOII veikimą, numatoma toliau pradėti vykdyti platesnius sistemos vystymo darbus, tame tarpe ir svarstyti dėl Lietuvos pašto sistemos bei LITEKOII integracijos realizavimo galimybių.

Dėl apkaltinamojo nuosprendžio pateikimo vykdyti ir jo vykdymo kontrolės baudžiamosiose bylose

TAK nariai taip pat išskyrė LAT nurodytą klausimą, kad pagal galiojantį teisinį reglamentavimą, įsiteisėjusį apkaltinamąjį nuosprendį, išskyrus nuosprendį, kuriam yra suėję BK 96 straipsnyje nustatyti apkaltinamojo nuosprendžio vykdymo senaties terminai, taip pat jei nuosprendžio vykdymas atidėtas, kol pasibaigs teismo nustatytas nuosprendžio vykdymo atidėjimo terminas, pateikia vykdyti jį priėmęs teismas kartu su patvarkymu vykdyti nuosprendį (BPK 342 straipsnio 1 dalis). Teismas vykdymo procese taip pat sprendžia klausimus dėl nuosprendžio vykdymo metu kylančių abejonių ir neaiškumų pašalinimo (BPK 361 straipsnis), taip pat BPK 362 straipsnyje nurodytus su nuosprendžio vykdymu susijusius klausimus. Kartu pažymėta, kad 2017 m. gruodžio 19 d. įstatymu Nr. XIII-900 priimtais BPK 346 straipsnio 3 dalies pakeitimais panaikinus prokuroro pareigą kontroliuoti nuosprendžio vykdymą ir tokios funkcijos, kaip nuosprendžio vykdymo kontrolė, BPK nebelikus, šią funkciją faktiškai vykdo teismai.

Tačiau, LAT nurodymu, rungtyiniame procese negali būti tokios situacijos, kai tas pats subjektas, priėmęs vykdytiną procesinį sprendimą, pateikia jį vykdyti, kontroliuoja jo vykdymą, sprendžia vykdymo procese kilusius ginčus, o paskirtų turtinių sankcijų vykdymo procese, kaip išieškotojas (jo atstovas), viena vertus, įgyja teisę ir pareigą skusti atitinkamus vykdymo veiksmus, kita vertus – pats nagrinėja skundą. Dėl to teismo vaidmuo vykdymo procese iš

esmės turi būti siejamas tik su vykdymo procese kilusių abejonių ir neaiškumų šalinimu, kitų su nuosprendžio vykdymu susijusių klausimų sprendimu proceso įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka, o vykdytiną procesinį sprendimą priėmęs teismas negali būti laikomas nei atitinkamai atsakingu už jo pateikimą vykdyti, vykdymo proceso kontrolę, nei, vadovaujantis kasacine praktika, išieškotoju ar išieškotojo (valstybės) atstovu turtinio pobūdžio sankcijų vykdymo procese (pavyzdžiui, kasacinė nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-59-421/2025, 23 punktas).

Pažymėta, kad pagal galiojantį teisinį reguliavimą, kai pagal vykdomąjį dokumentą turtinio pobūdžio sankcija turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja VMI, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai (CPK 638 straipsnio 2 dalis). Nei BPK, nei BVK nenustato kitų subjektų, kurie atstovautų išieškotojui (valstybei) turtinio pobūdžio sankcijų išieškojimo procese.

Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad BK yra numatyta skirtingos bausmės rūšys – nuo turtinio pobūdžio iki laisvės atėmimo. Atitinkamai BPK 342 straipsnis pateikia visą sąrašą institucijų, kurioms būtina siųsti vykdymo dokumentus, BPK 343 ir 344 straipsniai įpareigoja teismą papildomai pasirūpinti nepilnamečiais nuteistojo vaikais ir turto apsauga. Tokių funkcijų ir įpareigojimų priskyrimas teismui yra nepagrįstas ir kritikuotinas dėl dėstomų nurodytų priežasčių.

Kartu LAT atkreipė dėmesį į tai, kad pagal galiojantį teisinį reguliavimą prokuroras apkaltinamojo nuosprendžio vykdymo procese turi tam tikras teises ir pareigas: kontroliuoja nuosprendžio pateikimą vykdyti ir pagal savo kompetenciją turi teisę išreikalauti baudžiamąją bylą, kurioje vykdomas įsiteisėjęs nuosprendis (BPK 346 straipsnio 3 dalis), taip pat apskusti su nuosprendžiu vykdymu susijusias nutartis (BPK 364 straipsnio 1 dalis), pareigą dalyvauti teismo posėdžiuose, kuriuose yra sprendžiami klausimai, susiję su nuosprendžių vykdymu (BPK 362 straipsnio 1 dalis) ir pan. Dėl to sistemiškai aiškint pirmiau nurodytas BPK nuostatas, laikantis procesinio nuoseklumo principo, siekiant užtikrinti tinkamą nuosprendžio pateikimą vykdyti ir tinkamą jo vykdymą, prokuroras, ne teismas, turėtų pateikti nuosprendį vykdyti ir atlikti jo vykdymo kontrolę baudžiamajame procese, nes prokuratūra yra ta valstybės institucija, kuri turėtų užtikrinti teisėtumo kontrolę viso baudžiamojame proceso metu. Atitinkamai kritikuotina situacija, kai prokuroras tampa kontroliuojančiu teismo veiklą, t. y. kontroliuoja nuosprendžio pateikimą vykdyti, ką pagal galiojantį teisinį reguliavimą šiuo metu įpareigotas atlikti teismas. Pažymėta ir tai, kad prokuroras yra tas subjektas, kuris organizuoja ir kontroliuoja ikiteisminį tyrimą, vėliau pateikia valstybinį kaltinimą ir jį palaiko byloje. Todėl ir nuosprendžio pateikimas vykdyti ir jo vykdymo kontrolė turėtų būti priskirtina prokuroro kompetencijai kaip šaliai, kurio kaltinimų pagrindu toks nuosprendis buvo priimtas. Jis turėdamas pareigą palaikyti valstybinį kaltinimą turėtų turėti pareigą užtikrinti, kad ir įpareigojimai, paskirti valstybės, būtų įvykdyti. Be kita ko, taip prokuroro vaidmuo bausmių vykdymo procese yra suprantamas ir tarptautiniuose dokumentuose, pvz., 2000 m. spalio 6 d. Europos Tarybos Ministrų kabineto priimtoje rekomendacijoje Rec (2000) 19 dėl prokuratūros vaidmens baudžiamosios teisenos sistemoj, JTO Narkotikų ir nusikalstamumo biuro ir Tarptautinės prokurorų asociacijos parengtose gairėse apie prokurorų statusą ir vaidmenį.

Atsižvelgiant į tai, TAK narių nuomone, Teisėjų tarybai pritarus, svarstyтина inicijuoti kreipimąsi į įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turintį subjektą dėl baudžiamojame proceso įstatymų pakeitimo tikslingumo.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI:

1. Teismai, vykdydami funkcijas, atlieka ir tam tikras neprocesines funkcijas, kurios tiesiogiai nėra susijusios su teisingumo vykdymu, tačiau jų atlikimas yra imlus laike, tai taip pat padidina teismų darbo krūvį, tačiau atskiras finansavimas ar papildomi žmogiškieji resursai tam nėra skiriami.

2. TAK nariai, aptarę Lietuvos Respublikos teismų pateiktas nuomones ir pasiūlymus, išskyrė ir išgrynino penkias pagrindines neprocesines funkcijas, kurios kelia didžiausią administracinę naštą ir kurių teismams priskyrimo tikslingumas turėtų būti sistemiškai įvertintas – 1) dėl žyminio mokesčio apskaitos; 2) dėl nuasmeninimo tvarkos; 3) dėl duomenų teikimo registrams; 4) dėl pašto paslaugų; 5) dėl apkaltinamojo nuosprendžio pateikimo vykdyti ir jo vykdymo kontrolės baudžiamosiose bylose.

3. Aptarus aukščiau nurodytas penkias pagrindines neprocesines funkcijas, kurios kelia teismams didžiausią administracinę naštą, teikiami šie siūlymai:

3.1. *dėl žyminio mokesčio apskaitos* – atsižvelgiant į aukščiau apibendrinime nurodytų aplinkybių visumą, minėtos funkcijos teismuose turėtų būti vykdomos;

3.2. *dėl nuasmeninimo tvarkos* – Teismų procesinių sprendimų bei teisėjų drausmės bylose priimtų sprendimų viešo skelbimo tvarka neseniai, t. y. Teisėjų tarybos 2025 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu buvo peržiūrėta ir išdėstyta nauja redakcija, tad pakartotinis minėtos tvarkos peržiūrėjimas nėra tikslingas;

3.3. *dėl duomenų teikimo registrams* – teismai, vykdydami savo funkcijas ir priimdami procesinius sprendimus, privalo teikti duomenis įvairiems valstybės registrams bei informacinėms sistemoms, o ši pareiga dažnai apima ne tik paties teismo procesinio sprendimo perdavimą, bet ir atitinkamų duomenų suvedimą tam tikrų registrų sistemose, dėl ko spręstina, kad tokia veikla iš esmės nėra laikytina teisingumo vykdymo funkcijos dalimi. Vertintina, kad informacijos teikimas registrams yra administracinio pobūdžio techninė procedūra, kuri neprisideda prie bylos nagrinėjimo esmės, nesusijusi su teisės normų taikymu ar teisiniu ginčo sprendimu, be to, šios užduotys yra itin imlios laikui, kas ženkliai padidina ir taip didelį teismų darbo krūvį, tačiau tam papildomi žmogiškieji bei finansiniai ištekliai nėra skiriami.

Atsižvelgiant į tai, Teisėjų tarybai pritarus, svarstyta kreiptis į atitinkamų registrų (kuriems teismai neapsiriboja vien tik teismo procesinio dokumento pateikimu, bet ir suvedami atitinkami duomenys) tvarkytojus dėl teismų teikiamų duomenų teikimo būdo / apimties peržiūrėjimo, siekiant, kad visais atvejais teismų funkcijos apsiribotų tik teismo procesinio sprendimo išsiuntimu atitinkamam registrui, o reikiamus duomenis paliekant pareigą susivesti atitinkamo registro tvarkytojui.

3.4. *dėl pašto paslaugų* – atsižvelgiant į aukščiau apibendrinime nurodytų aplinkybių visumą, siūlytina toliau vykdyti sklandų tarpinstitucinį bendradarbiavimą su AB Lietuvos paštas siekiant aptarti teismams aktualius klausimus, susijusius su pašto paslaugomis ir jų kokybės gerinimu.

3.5. *dėl apkaltinamojo nuosprendžio pateikimo vykdyti ir jo vykdymo kontrolės baudžiamosiose bylose* – Teisėjų tarybai pritarus, svarstyta inicijuoti kreipimąsi į įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turintį subjektą dėl baudžiamojo proceso įstatymų pakeitimo tikslingumo.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Nacionalinė teismų administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL TEISMAMS PRISKIRTŲ NEPROCESINIŲ FUNKCIJŲ
Dokumento registracijos data ir numeris	2026-01-08 Nr. 4R-32-(1.17.E)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Parašo paskirtis	pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Jurga Greičienė Direktorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2026-01-08 15:30:40 GMT+2
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2026-01-08 15:30:52 GMT+2
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA ECC
Sertifikato galiojimo laikas	2025-08-25 11:01:36 GMT+3 - 2029-08-24 11:01:36 GMT+3
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Lietuvos teismų informacinė sistema
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja. (2026-01-08 17:02:30)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	Nuorašą suformavo LITEKO 2026-01-08 17:02:30
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-